

דבר העורך

שלום לקוראי "מסגרות מדיה",

גיליון 5 של "מסגרות מדיה" הרי הוא לפניכם. בגיליון ארבעה מאמרים, שני זוגות של ביקורות ספרים ודברים שנישאו בטקס קבלת פרס סוקולוב. אתחיל מן הסוף דווקא. בסוף דצמבר 2009 הוכתר העיתונאי דוד ויצטום כחתן פרס סוקולוב על מפעל חיים. השופטים אמרו בין השאר כך: "ויצטום מייצג את השידור הציבורי במיטבו, על קשת הסיקור הרחבה של אירועים בעולם ועל סגנון השידור שלו, המשלב עומק, ידע ושיח תרבותי". נכחתי בטקס והתרשמתי מאוד מן הדברים שאמר שם הזוכה, ומצאתי לנכון להביאם בפני קוראינו.

המאמרים המקוריים עוסקים במגוון נושאים. אחת הסוגיות הקשות ביותר בתקשורת הישראלית היא לדעתי סיקור התקשורת את בתי המשפט וההשלכה האפשרית של הסיקור על אמון (או אי-אמון) הציבור במערכת המשפט. מחקרן של ענת פלג ורינה בוגוש בדק את השינויים שחלו בתפיסתם של השופטים בישראל את התקשורת ובעמדותיהם לגבי היחסים הרצויים עמה בעקבות תמורות אלה. במחקר רואיינו שלושים שופטים – מחציתם מכהנים, ומחציתם בדימוס – ונותחו פסקי דין שבהם נידונו יחסי מערכת המשפט והתקשורת. המאמר דן בהשלכותיו של תהליך חדירתה של המדיה לתחום המשפט על התנהלותה ועל מאפייניה של השפיטה בישראל.

מאמר נוסף, העוסק בזיקה שבין המשפט ובין התקשורת, הוא מאמרן של סיגל ברק-ברנדס ושלי גפן-קושילביץ. החוקרות ביקשו לבדוק את הסיקור החדשותי של אלימות הורים כלפי ילדיהם. הן ערכו ניתוח תוכן איכותני של הטקסט הכתוב ושל הציטומים שהוצגו בסיקור של היעלמותה של הילדה רוז פיזום ושל משפט החשודים ברציחתה, כפי שבאו לידי ביטוי בעיתונים "הארץ" ו"ידיעות אחרונות". בהשתמשן בגישה נרטיבית רב-ממדית סבורות החוקרות שניתוח הממצאים מלמד על סיקור עיתונאי אחראי ועל תפיסות ואמונות חברתיות בישראל של ימינו ביחס לקשר בין ילדים, הורים, משפחה ומדינה.

היבט אחר בעיתונות הכתובה בישראל מוצא את ביטויו במאמר השלישי, מאמרה של עירית זאבי. החוקרת עורכת השוואה בין הרטוריקה בפרסומת

בעיתונות הישראלית בעשור הראשון לקיומה של המדינה ובין זו של העשור האחרון. בעשור הראשון תוכנה של הפרסומת היה מכוון אל שכלם של הנמענים, ואילו בעשור האחרון הוא מתאפיין בפנייה אל רגשותיהם. גם המבנה הוויזואלי של הפרסומת חדל מהיות דננוטיבי ונוסחתי, ונעשה ייחודי. הלשון התקנית והעל-תקנית בפרסומות העשור הראשון מלמדת על היומרה של המוען ליצור ריחוק בין הפרסומת ובין הנמען, ואילו הלשון הלא תקנית בפרסומות של ימינו מצביעה על רצונו של המוען להתקרב אל נמענו. החוקרת סבורה כי ההבדלים נעוצים בשינויים ברקע הכלכלי-תרבותי של שתי התקופות.

המאמר האחרון עוסק במדיום אחר – האינטרנט – בתחום הפוליטיקה המקומית בישראל, שבה הנראות נמוכה ביחס לזו שבבחירות הארציות. אזי לב-און חקר את השימוש באתרי אינטרנט שעשו כ-600 מועמדים בבחירות לרשויות המקומיות בשנת 2008. במחקר נבחנו היקף השימוש באתרים במהלך הקמפינים, אופי השימוש בהם, הגורמים המנבאים את קיום האתר ותפיסות המועמדים בעלי האתר את השימוש באינטרנט. המחקר מנסה לקבוע אם האינטרנט ממלא את הציפיות שרבים תולים בו כזירה חדשה להעשרת הדין הציבורי וליצירת הקשר בין הציבור ובין המועמדים המעוניינים לייצג אותו.

בגיליון זה גם ביקורות על שני ספרים חדשים שראו אור השנה. את ספרו של עמית שכטר *Muting Israeli democracy: How media and cultural policy undermine free expression* קראו דן כספי ומרדכי (מוטה) קרמניצר. את ספרם של ענת פירסט ואלי אברהם *America in JeruSALEm: Globalization, national identity, and Israeli advertising* קראו ג'וסף טורו ועירית זאבי.

סקירה קצרה של חמשת הגיליונות הראשונים של "מסגרות מדיה" מצביעה על כך שמקומה של הטלוויזיה לא היה ניכר במחקרים השונים שהגישו חוקרים. תופעה זו מפתיעה שכן הטלוויזיה עדיין מהווה מדיום מרכזי בקרב הציבור, הן לקבלת מידע חדשותי הן לצריכת בידור, וכל זאת בעידן שבו גוברים הקולות שהאינטרנט מתחיל לתחלף את הטלוויזיה. אני סבור שעוד רחוקה הדרך לכך, וכי טרם הגענו להיעלמותו של המדיום. מכל מקום וכדי "לפצות את הקוראים", גיליון 6, העתיד להופיע לקראת סוף השנה הזו, יעסוק רובו ככולו בטלוויזיה. את הגיליון, שכותרתו "דברים שרואים כאן: הטלוויזיה והשיח על זהות בישראל", עורכת כאורחת ד"ר מירי טלמון-בוהם. בעקבות קול קורא שפרסמנו קיבלנו שורה של מאמרים מקוריים אשר נמצאים כעת בתהליך שיפוט.

בהמשך למסורת, אני מבקש להודות לכל אלה אשר תרמו מזמנם לשיפוט מאמרים שהוגשו לכתב העת. מכיוון שקשה לייחס שיפוט מסוים לגיליון מסוים

— שכן מדובר במאמרים שפורסמו או שעודם בתהליך שיפוט או שנדחו — אביא להלן רשימה מצטברת של 65 השופטים מאז הגיליון הראשון. לחלק מן השופטים פנינו יותר מפעם אחת, אך לא נציין זאת כאן. ואלה השופטים: אוה ברגר, אורלי צרפתי, אורן ליביו, אורן מאיירס, אייל זנדברג, איילת כהן, אילן אבישר, אלדעה ויצמן, אלי אברהם, אלי דרזנר, אלעד שגב, אמיר בן-פורת, אמיר חצרוני, אריה נאור, גוסטבו מש, גלעד פדבה, דב שנער, דליה לירן-אלפר, דן כספי, דניאל דור, דפנה למיש, הלל נוסק, זאב סגל, זוהר קמפף, ז'רום בורדון, חיים נוי, חנה אדוני, יונתן כהן, יחיאל לימור, יעל מונק, יפעת בן-חי-שגב, יצחק קדמן, לימור שיפמן, מוטי נייגר, מוטי רגב, מיכל חמו, מירי גלעזר, מירי טלמון-בוהם, מישל רוזנטל, מנחם בלונדהיים, נורית גוטמן, נורית גרץ, סוזי נבות, עוזי אלידע, עינת לחובר, עליזה לביא, עמית פינצ'בסקי, עמית קמה, עמית שכטר, ענר פרמינגר, ענת פירסט, פול פרוש, צבי רייך, קרן אייל, רבקה ריב"ק, רעיה מורג, רפאל ניר, שושנה בלום-קולקה, שמואל ליימן-ווילציג, שני אורגד, תמיר שפר, תמר אל-אור, תמר אשורי, תמר כתריאל ותמר ליבס. כולם יעמדו על התודה ועל הברכה.

פרופ' עקיבא כהן

